

Aukšto lygio konferencija dėl Europos Žmogaus Teisių Teismo ateities

Interlakeno deklaracija

2010 m. vasario 19 d.

Aukšto lygio konferencijos susitikimas Interlakene 2010 m. vasario 18–19 d., inicijuotas Europos Tarybos Ministrų Komitetui pirmininkaujančios Šveicarijos (toliau – Konferencija):

PP 1 Išreiškdamas tvirtą Susitariančiųjų Šalių įsipareigojimą Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai (toliau – Konvencija) ir Europos Žmogaus Teisių Teismui (toliau – Teismas);

PP 2 Pripažindamas išskirtinį Teismo indėlį į žmogaus teisių apsaugą Europoje;

PP 3 Primindamas Konvencijos kontrolės sistemos ir kitos Europos Tarybos veiklos žmogaus teisių srityje tarpusavio priklausomybę, teisinės valstybės ir demokratijos principus;

PP 4 Džiaugdamsis, kad 2010 m. birželio 1 d. įsigaliojo Konvencijos protokolas Nr. 14;

PP 5 Su malonumu pažymėdamas, kad įsigaliojo Lisabonos sutartis, pagal kurią Europos Sąjunga gali prisijungti prie Konvencijos;

PP 6 Pabrėždamas Konvencijoje įtvirtintos kontrolės sistemos subsidiarumą, o ypač nacionalinių institucijų, t. y. vyriausybių, teismų ir parlamentų pagrindinį vaidmenį užtikrinant ir ginant žmogaus teises nacionaliniu lygmeniu;

PP 7 Su giliu nerimu pažymėdamas, kad Teismui pateikiamų pareiškimų skaičius bei skirtumas tarp pateikiamų ir atmetamų pareiškimų auga;

PP 8 Būdamas nuomonės, kad tokia situacija kenkia Konvencijos ir jos kontrolės sistemos veiksmingumui bei patikimumui bei kelia grėsmę Teismo autoritetui ir jo praktikos kokybei bei nuoseklumui;

PP 9 Būdamas įsitikinęs, kad be jau įvykdytų ar numatytų tobulinimų būtina nedelsiant imtis papildomų priemonių tam, kad:

- i. būtų pasiekta pusiausvyra tarp Teismo priimamų sprendimų ir nutarimų bei gaunamų pareiškimų;
- ii. Teismas galėtų sumažinti neišnagrinėtų bylų skaičių ir nagrinėti naujas bylas per pagrįstą laiką, ypač susijusias su rimtais žmogaus teisių pažeidimais;
- iii. būtų užtikrintas visiškas ir skubus Teismo sprendimų vykdymas ir Ministrų Komiteto vykdomos jo priežiūros veiksmingumas;

PP 10 Turėdamas omenyje, kad šia deklaracija siekiama nustatyti ilgalaikio Konvencijos sistemos veiksmingumo reformos gaires;

Konferencija

- (1) Patvirtina Konvencijos Susitariančiųjų Šalių įsipareigojimą individualios peticijos teisei;**
- (2) Pakartoja, jog Susitariančiosios Šalys privalo užtikrinti, kad Konvencijoje numatytos teisės ir laisvės būtų visiškai apsaugotos nacionaliniu lygmeniu ir ragina griežčiau taikyti subsidiarumo principą;**
- (3) Pabrėžia, kad minėtas principas reiškia atsakomybės tarp Susitariančiųjų Šalių ir Teismo pasidalinimą;**
- (4) Pabrėžia Teismo praktikos aiškumo ir nuoseklumo svarbą ir ypač ragina vienodai ir griežtai taikyti su priimtinumu ir Teismo jurisdikcija susijusius kriterijus;**
- (5) Kviečia Teismą maksimaliai panaudoti savo žinioje turimas procesines priemones ir išteklius;**
- (6) Pabrėžia, kad reikia veiksmingų priemonių aiškiai nepriimtinių pareiškimų skaičiui sumažinti, veiksmingos tokių pareiškimų atrankos, ir rasti sprendimus dėl pasikartojančių pareiškimų;**
- (7) Pabrėžia, kad būtina visiškai, veiksmingai ir skubiai vykdyti galutinius Teismo sprendimus;**
- (8) Patvirtina, kad reikia išlaikyti teisėjų nepriklausomumą bei Teismo nešališkumą ir kokybę;**
- (9) Ragina padidinti Teismo sprendimų vykdymo priežiūros sistemos veiksmingumą;**
- (10) Pabrėžia, kad reikia supaprastinti Konvencijos procesinio pobūdžio nuostatų keitimo procedūrą;**
- (11) Patvirtina šį Veiksmų planą kaip priemonę, suteikiančią politines gaires siekiant ilgalaikio Konvencijos sistemos veiksmingumo.**

Veiksmų planas

A. Individualios peticijos teisė

1. Konferencija patvirtina individualios peticijos teisės – kertinio Konvencijos sistemos akmenį, garantuojančios, kad dėl tariamų pažeidimų, kurių veiksmingai neišnagrinėjo nacionalinės institucijos, galima skųstis Teismui – fundamentalią svarbą.
2. Atsižvelgdama į didelį nepriimtinių pareiškimų skaičių, Konferencija kviečia Ministrų Komitetą apsvarstyti priemones, kuriomis Teismas galėtų sutelkti dėmesį į savo esminį vaidmenį užtikrinant

žmogaus teises ir spręsti pagrįstas bylas pakankamai greitai, ypač susijusias su rimtais žmogaus teisių pažeidimais.

3. Dėl galimybės kreiptis į Teismą Konferencija ragina Ministrų Komitetą apsvarstyti, kokiomis papildomomis priemonėmis būtų galima prisidėti prie tinkamo teisingumo vykdymo, ir konkrečiai išnagrinėti, kokiomis sąlygomis galėtų būti numatytos naujos procesinės taisyklės ar tvarka, pagal kurią nebūtų užlaikomi pagrįsti pareiškimai.

B. Konvencijos taikymas nacionaliniu lygmeniu

4. Konferencija primena, kad užtikrinti Konvencijos taikymą ir įgyvendinimą yra visų pirma Susitariančiųjų Šalių pareiga, todėl ragina Susitariančiąsias Šalis įsipareigoti:

a) toliau stiprinti nacionalinių institucijų suvokimą apie Konvencijos standartus ir užtikrinti jų taikymą, prireikus – bendradarbiaujant su nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis ar kitomis atitinkamomis įstaigomis;

b) visiškai vykdyti Teismo sprendimus, užtikrinant, kad bus imtasi būtinų priemonių užkirsti kelią kitiems panašiams pažeidimams;

c) atsižvelgti į besivystančią Teismo praktiką, taip pat turint omenyje išvadas, kurias galima padaryti iš sprendimų prieš kitas Valstybes, kuriais nustatyti Konvencijos pažeidimai, kai iš esmės tokia pati problema kyla savoje teisės sistemoje;

d) užtikrinti, kad bet kuriam asmeniui, pagrįstai teigiančiam, kad Konvencijoje numatytos jo/jos teisės ar laisvės buvo pažeistos, būtų prieinama veiksminga teisinės gynybos priemonė nacionalinėse institucijose, prireikus numatant teisingą žalos atlyginimą – jei būtina, sukuriant naujas specifinio ar bendrojo pobūdžio vidaus teisinės gynybos priemones;

e) apsvarstyti galimybę komandiruoti nacionalinius teisėjus ar, prireikus, kitus aukšto lygio nepriklausomus teisininkus į Teismo kanceliariją;

f) užtikrinti Ministrų Komiteto priimtų rekomendacijų Susitariančiosioms Šalims, kuriomis siekiama padėti joms išpildyti savo įsipareigojimus, įgyvendinimo peržiūrą.

5. Konferencija pabrėžia būtinybę sustiprinti ir pagerinti kitų Europos Tarybos priemonių, veiksmų ir programų taikymą ir koordinavimą, tarp jų – Konvencijos 52 straipsnyje numatytus Generalinio sekretoriaus paklausimus.

C. Atranka

6. Konferencija:

a) ragina Susitariančiąsias Šalis ir Teismą užtikrinti, kad potencialiems pareiškėjams būtų suteikiama suprantama ir objektyvi informacija apie Konvenciją ir Teismo praktiką, ypač apie pareiškimo pateikimo procedūrą ir priimtinumą kriterijus. Šiuo tikslu Ministrų Komitetas galėtų apsvarstyti Europos Tarybos informacijos biurų vaidmenį;

b) pabrėžia išsamios Teismo praktikos, susijusios su pareiškimais, kurie paskelbiami nepriimtinais, analizės svarbą;

c) dėl atrankos mechanizmų rekomenduoja:

i. Teismui: artimiausiu metu įdiegti užtikrinantį veiksmingą atranką mechanizmą;

ii. Ministrų Komitetui: išnagrinėti galimybes sukurti atrankos mechanizmą Teisme, be vieno teisėjo procedūros ir procedūros, numatytos „i“ punkte.

D. Pasikartojantys pareiškimai

7. Konferencija:

a) ragina Susitariančiąsias Šalis:

i. jei įmanoma, atsižvelgiant į Teismo nustatytas garantijas ir, prireikus, Teismui padedant palengvinti taikių susitarimų ir vienašalių deklaracijų priėmimą;

ii. po pilotinio sprendimo priėmimo bendradarbiauti su Ministrų Komitetu pasirenkant ir įgyvendinant bendrojo pobūdžio priemones, kuriomis būtų galima veiksmingai spręsti pasikartojančiose bylose kylančias struktūrines problemas.

b) pabrėžia, kad Teismas turi išplėtoti aiškius ir numatomus „pilotinio sprendimo“ priėmimo procedūros standartus, kiek tai susiję su pareiškimų atranka, procedūra, kurios turi būti laikomasi, ir atidėtomis bylomis, bei įvertinti tokių ir panašių procedūrų taikymo rezultatus;

c) ragina Ministrų Komitetą:

i. apsvarstyti, ar pasikartojančias bylas galėtų spręsti teisėjai, atsakingi už atranką (žr. skyrių „C“ pirmiau);

ii. skatinti bendradarbiavimą, įtraukiant visas susijusias Europos Tarybos institucijas, kad Susitariančiąjai Šaliai, turinčiai spręsti sprendime atskleistą struktūrinę problemą, būtų pasiūlytos pasirinkimo galimybės.

E. Teismas

8. Pabrėždama teisėjų nepriklausomumo išlaikymo ir Teismo nešališkumo ir kokybės išsaugojimo svarbą, Konferencija ragina Susitariančiąsias Šalis ir Europos Tarybą:

a) užtikrinti, kad Teismo teisėjai atitiktų visus Konvencijoje keliamus kriterijus, įskaitant viešosios tarptautinės teisės bei nacionalinės teisės sistemos išmanymą bei gerą bent vienos oficialios kalbos mokėjimą, jei reikia – nustatant skaidresnę ir kokybiškesnę atrankos procedūrą tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu. Be to, vienas iš būtinų reikalavimų [Teismo teisėjams] turėtų būti praktinio teisinio darbo patirtis;

b) kad Teismas galėtų veiksmingai funkcionuoti, suteikti reikalingo lygio administracinę autonomiją Europos Taryboje.

9. Pripažindama bendrą Susitariančiųjų Šalių ir Teismo atsakomybę, Konferencija kviečia Teismą:

a) remiantis Teismo praktika, pagal kurią jis nėra ketvirtosios instancijos teismas, vengti nagrinėti fakto ir nacionalinės teisės klausimus, kurie jau buvo išnagrinėti ir dėl jų nusprendė nacionalinės institucijos;

b) vienodai ir griežtai taikyti su priimtinumu ir jurisdikcija susijusius kriterijus bei visiškai atsižvelgti į savo subsidiarų vaidmenį aiškinant ir taikant Konvenciją;

c) užtikrinti, kad protokole Nr. 14 numatytas naujasis priimtino kriterijus būtų visapusiškai taikomas ir apsvastyti kitas principo *de minimis non curat praetor* taikymo galimybes.

10. Siekiant didesnio veiksmingumo, Konferencija kviečia Teismą ir toliau gerinti savo vidinę struktūrą ir darbo metodus bei visiškai panaudoti turimas procesines priemones ir išteklius. Konkrečiai, šiuo atžvilgiu Teismas raginamas:

a) pasinaudoti galimybe prašyti Ministrų Komiteto sumažinti kolegijų teisėjų skaičių iki penkių narių, kaip numatyta protokole Nr. 14;

b) vykdyti prioritetų nustatymo politiką sprendžiant bylas ir savo sprendimuose toliau nustatinėti struktūrinės problemas, dėl kurių gali būti paduota daug pasikartojančių pareiškimų.

F. Sprendimų vykdymo priežiūra

11. Konferencija pabrėžia, kad Ministrų Komitetas skubiai turi:

a) sukurti priemones, kuriomis jo vykdoma Teismo sprendimų vykdymo priežiūra taptų veiksmingesnė ir skaidresnė. Šiuo atžvilgiu Ministrų Komitetas kviečiamas sustiprinti minėtą priežiūrą, suteikiant svarbesnį prioritetą ir didesnę matomumą ne tik byloms, kuriose reikalingos neatidėliotinos individualaus pobūdžio priemonės, bet ir byloms, kuriose atskleidžiamos svarbios struktūrinės problemos, suteikiant išskirtinę svarbą poreikiui sukurti veiksmingas vidaus teisinės gynybos priemones;

b) peržiūrėti savo darbo metodus ir reglamentą, siekiant juos geriau pritaikyti šiuolaikinėms aktualijoms ir užtikrinti didesnę veiksmingumą, sprendžiant įvairius kylančius klausimus.

G. Supaprastinta Konvencijos keitimo procedūra

12. Konferencija ragina Ministrų Komitetą apsvastyti galimybę pakeitimus numatančiu Protokolu nustatyti supaprastintą Konvencijos keitimo procedūrą, kuri būtų taikoma bet kokiems būsimiems Konvencijos nuostatų, susijusių su organizaciniais klausimais, pakeitimams. Pavyzdžiui, tokia supaprastinta procedūra galėtų būti nustatyta:

a) Teismo statute;

b) naujoje Konvencijos nuostatoje, kuri galėtų būti panaši į numatytąją Europos Tarybos statuto 41 straipsnio d punkte.

Įgyvendinimas

Tam , kad Veiksmų planas būtų įgyvendintas, Konferencija:

- (1) ragina Susitariančiasis Šalis, Ministrų Komitetą, Teismą ir Generalinį sekretorių visiškai įvykdyti Veiksmų planą;**
- (2) ypač ragina Ministrų Komitetą ir Susitariančiasis Šalis dėl veiksmingų Veiksmų plano įgyvendinimo priemonių pasikonsultuoti su pilietine visuomene;**
- (3) ragina Susitariančiasis Šalis iki 2011 m. pabaigos informuoti Ministrų Komitetą apie priemones, kurių buvo imtasi įgyvendinant atitinkamas šios deklaracijos dalis;**
- (4) kviečia Ministrų Komitetą iki 2011 m. birželio mėn., prireikus – bendradarbiaujant su Teismu ir suteikiant reikalingus įgaliojimus kompetentingoms institucijoms, sekti ir įgyvendinti šioje deklaracijoje numatytas priemones, dėl kurių nereikia keisti Konvencijos;**
- (5) kviečia Ministrų Komitetą suteikti kompetentingoms institucijoms reikiamus įgaliojimus, kad iki 2012 m. birželio mėn. būtų parengti konkretūs pasiūlymai dėl priemonių, kurioms reikalingi Konvencijos pakeitimai; šie įgaliojimai turėtų apimti pasiūlymus dėl atrankos mechanizmo Teisme ir tyrimą dėl priemonių, kurias pritaikius būtų galima supaprastinti Konvencijos keitimą;**
- (6) kviečia Ministrų Komitetą 2012–2015 m. įvertinti, kokia apimtimi protokolo Nr. 14 ir Interlakeno Veiksmų plano įgyvendinimas pagerino situaciją Teisme. Remdamasis šiuo įvertinimu Ministrų Komitetas turėtų iki 2015 m. pabaigos nuspręsti, ar reikalingi tolesni veiksmai. Iki 2019 m. pabaigos Ministrų Komitetas turėtų nuspręsti, ar priemonės, kurių buvo imtasi, buvo pakankamos, kad būtų užtikrintas darnus Konvencijos kontrolės sistemos funkcionavimas, ar reikalingi gilesni pokyčiai;**
- (7) prašo pirmininkaujančios Šveicarijos perduoti šią deklaraciją ir Interlakeno konferencijos protokolą Ministrų Komitetui;**
- (8) kviečia būsimąjį Ministrų Komiteto pirmininką prižiūrėti šios deklaracijos įgyvendinimą.**